

Motion till riksdagen 2011/12:Ub520

av Mats Pertoft och Peter Rådberg (MP)

Skolpeng till fristående och kommunala förskolor och skolor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att göra en översyn av reglerna om skolpeng till fristående förskolor och skolor i syfte att åstadkomma jämförbarhet och transparens vid kommunernas resurstilldelning till de fristående verksamheterna.

Motivering

De nya skolpengsreglerna trädde i kraft den 1 januari 2010 och kommunerna har i sina beslut om skolpeng använt sig av dessa bestämmelser för bidragsåret 2010. Ett stort antal av dessa beslut har överklagats, cirka 400 stycken enligt uppgift från SKL – Sveriges Kommuner och Landsting. Fortfarande har inte förvaltningsrätterna runt om i landet hunnit komma till domslut i alla dessa ärenden. Dessutom tillkommer nu de överklaganden som gjorts av 2011 års beslut. En del av de överklagade ärendena har också hunnit tas upp i kammarrätterna och några vägledande beslut har fattats där. En praxis i skolpengsfrågor håller därmed på att bildas, men kan dröja något ytterligare.

Vi har dock uppmärksammat att det finns ett antal bestämmelser i själva regleringen kring skolpengen som får till följd att syftet med lagstiftningen, nämligen att lika villkor ska råda mellan kommunala och fristående verksamheter, motverkas. I dessa avseenden hjälper inte hanteringen i domstol, och de domar som kommit i dessa fall har inte kunnat åtgärda så kallade systemfel i lagstiftningen. Vi har sett problem i följande punkter.

1. Avsaknaden av krav på jämförbarhet i beräkningsunderlaget till förskole- och skolpengen, där varken den fristående verksamheten eller förvaltningsrätten har möjlighet att avgöra om resurserna fördelats på lika villkor. I förarbetena till lagstiftningen anges att ett minimikrav på kommu-

Fel! Okänt namn på

nen är att den ska redovisa lokalkostnaden, momskostnaden och administrationskostnaden. De två senare posterna utgörs av schabloner, vilket gör att posterna inte är så intressanta i en redovisning. Regeringen har uppmärksammat problemen med otydligheten och har försökt avhjälpa detta genom ytterligare reglering i de nya skolformsförordningarna. Alla kostnadsposter ska nu redovisas. Men detta löser tyvärr inte problemen med de otydliga beräkningsunderlagen. Även om kostnadsposterna anges, går det inte att avgöra hur resursfördelningen gått till. Det sker först vid en jämförelse med vad kommunens verksamhet får vid motsvarande post. Avvikelse ska kunna kommenteras. Det handlar alltså inte om att det ska ske någon ytterligare detaljreglering. Däremot behöver bestämmelserna förändras så att underlaget innehåller kravet på en jämförbarhet av resursfördelningen.

2. Frågan om resurstillskott. En kommuns budget är ju bara en prognos, en bild av ett förväntat resultat. Om det därefter visar sig att prognosen inte stämmer, utan kommunens verksamhet för respektive skolform gått med ett underskott har det betydelse för hur nästa budget hanteras. De facto har kommunens verksamheter vid ett underskott använt mer resurser än de fristående verksamheterna fått del av. Om kommunen låter respektive verksamhet ta med sig underskottet till nästa budget, har ingen överkompensation skett. Men om underskottet i stället "nollas", har ett resurstillskott skett. I vissa fall har dessa tillskott varit av betydande storlek. Det i sin tur innebär att resursfördelningen inte skett på lika villkor. Vi bedömer att reglerna här behöver förtydligas så sådana resurstillskott tydligt ska komma även de fristående verksamheterna till del.
3. I dagens regler finns en bestämmelse om att kommunens kostnader för administration ska ersättas genom en administrationsschablon till de fristående förskolorna och skolorna. Schablonen utgörs av tre procent. Syftet med en schablon var att förenkla beräkningarna för kommunen och minska diskussionerna om vad som bör ingå i ersättningen för administration. Tyvärr kan det inte sägas att syftet uppnåtts. Bestämmelsen innebär inte någon förenkling eftersom kostnaderna ändå måste räknas fram av kommuner för att de ska veta hur mycket som ska dras undan i de olika posterna i beräkningsunderlaget. Vidare har det vid beräkningar kommit fram att flertalet kommuner har en betydligt högre kostnad för administration än de tre procent som ligger i schablonen. För att det ska råda lika villkor mellan de kommunala och fristående verksamheterna borde inte ett system med schablon alls användas. Vi anser att ersättningen för administrativa kostnader i stället ska grunda sig på kommunens budgeterade kostnader, vilket även är i enlighet med reglerna om hur de övriga kostnadsslagen ska beräknas till de fristående verksamheterna.
4. I vissa bestämmelser finns skrivningar om att kommunen och den fristående skolan ska komma överens om ett skolpengsbelopp, framförallt när det gäller elever på introduktionsprogram. Av de fem alternativen av introduktionsprogrammen är det framskrivet att två ska ersättas genom tydliga bestämmelser i skollag och förordningstext, men för de tre övriga alternativen ska kommunen och den fristående skolan komma överens

Fel! Okänt namn på

om beloppet. Vi har uppmärksammats på att ett stort antal kommuner, inte alls vill "komma överens", utan fattar principbeslut om att över huvud taget inte betala ersättning för dessa elever som önskar gå dessa introduktionsalternativ i en fristående skola. Vi förstår att man måste ha en dialog kring beloppets storlek, men det borde förtydligas i lagstiftningen att syftet med bestämmelsen inte är att begränsa elevernas rätt att välja skola och att en rimlig skolpeng ska betalas utifrån elevens individuella utformning av programmet.

5. På samma sätt har vissa kommuner resonerat avseende vissa stödåtgärder, som möjligheten att gå ett fjärde år i gymnasiet. Lagstiftningen är tydlig på så sätt att rektor har rätt att fatta beslut om ett fjärde år som en stödåtgärd. Utifrån bidragsbestämmelserna är dock kommunen bara skyldig att betala för tre år och 2 500 poäng. Många kommuner har därför fattat principbeslut att aldrig betala skolpeng för det fjärde året och anför att det får friskolan bekosta själv. Det här sätter elever i fristående skola i ett sämre läge än om de gått i en kommunal skola, och därför bör bestämmelserna ses över så att även fristående skolor har ekonomisk möjlighet att fatta detta beslut om stöd för sina elever.

Vi föreslår att riksdagen till regeringen uttalar som sin mening att regeringen bör låta se över lagstiftning och bestämmelser avseende den ekonomiska ersättningen till fristående skolor utifrån ovanstående punkter.

Stockholm den 5 oktober 2011

Mats Pertoft (MP)

Peter Rådberg (MP)